

oud broek.nl

DECEMBER 2023

- **...en dan je graf vinden in zee**
- **Napoleon op huisbezoek**
- **Paleisbanket met roze fondant**

Een uitgave van Historische Vereniging Broek in Waterland.

Op de cover:

Harmen Bakker geboren 17-10-1754 overleden 12-6-1821, maire, burgemeester en schout van Broek in Waterland en lid Vergadering Notabelen, 29 en 30 maart 1814 (voor departement Zuider-zee).

Inleiding

In de tweede helft van de zeventiende eeuw kozen veel Broekers voor het zeemansbestaan. Schipper Jan Bootsman voer vanaf het jaar 1646 veertig keer door de Sont, bijvoorbeeld met zout en wijnazijn naar Koningsbergen en met tarwe, rogge en linnen terug naar Amsterdam.

Ruud Louw vertelt het in 'Broek in Waterland en zijn inwoners ten tijde van de Republiek', dat vier vuistdikke boeken omvat. Hij beschrijft kort de geschiedenis van het dorp en gaat dan over op de stambomen van alle Broekers die hier in de zeventiende en achttiende eeuw leefden. Zijn onderzoek vergde dagen, maanden, jaren. Met Jan Bootsman liep het slecht af. Op zeker moment werd 'geen tijding meer van hem bekomen'. Jan en zijn broer Klaas vonden hun graf in zee.

We spraken ook met Tiny Steur-Bijl, dochter van bakker Bijl die aan de Eilandweg hoek Zuid-einde tot 1954 zijn bakkerszaak had. Een drukke plek: de tram had er zijn halte voor de deur, de 'vreemdelingenboot' met toeristen stopte aan de overkant. Koek en taartjes waren, veel meer dan tegenwoordig, een speciale traktatie. Tiny: 'Op zaterdag werden gebakjes gekocht voor zondag bij de koffie: tompoezen, marsepeingebak, soezen en cake die was opgevulld met crème'.

Hanneke de Wit

COLOFON

Het bestuur van Historische Vereniging Broek in Waterland:

Naam	Positie	E-mail	Telefoon
Piet van Mourik	Voorzitter	<i>pjvanmourik@sdrj.nl</i>	06-53357711
Willem Englebert	Secretaris	<i>wweer@trilogic.nl</i>	06-20402231
Jaap Wortel	Penningmeester	<i>jaap.wortel01@gmail.com</i>	06-10669661
Jan Hoetmer	Bestuurslid Beschermd Dorpsgezicht	<i>sanjan65@hetnet.nl</i>	020-4031614
Marieke van Dam	Communicatie	<i>mamvandam@gmail.com</i>	06-28835167
Jet v. d. Biggelaar		<i>jetvdbiggelaar@gmail.com</i>	06-19612455

Medewerkers: Studio Hans Mulder, Hanneke de Wit, Aagje Bruijn, Sytze Boschma (redactie)
Linda Feltkamp (fotograaf), Speed-O-Print (drukkerij).

Correspondentieadres: Historische Vereniging Broek in Waterland, West Weer 1

1151 GA Broek in Waterland

E-mail: info@oudbroek.nl • www.oudbroek.nl • Rabobank: NL44RABO 0310 7021 94

Lidmaatschap: Binnen postcode 1151 € 12,50, buiten € 17,50. Aanmelden via de website.

ISSN: 2211-8675

Tiny op de broodkar waarmee brood bij de klanten werd bezorgd.

Ruud Louw deed minutieus onderzoek naar onze voorouders in de zeventiende en achttiende eeuw.

Eerst Watergang, daarna (dankzij Wous Niemeijer) Broek in Waterland

Hij had een boek willen schrijven over Landsmeer en zijn inwoners, maar het werden vier dikke boeken over Broek in Waterland. Dat Ruud Louw 'ons dorp' koos, hebben we te danken aan Jan Wolter (Wous) Niemeijer, een van de oprichters, in 1965, van Historische Vereniging Broek in Waterland. Niemeijer (1927-2021) deed veel onderzoek naar, en schreef veelvuldig over, de geschiedenis van Broek in Waterland.

Niemeijer was zeer geïnteresseerd in een eerder lijk werk van Louw: 'Wie was wie in Watergang' dat, verdeeld over twee boeken, in 2004 verscheen. De twee geschiedschrijvers hadden in de jaren erna veel contact met elkaar. Toen Niemeijer op hoge leeftijd geen archieven meer kon bezoeken, schonk hij veel aantekeningen over inwoners van Broek in Waterland aan Louw. Deze voelde zich vervolgens 'moreel verplicht' onderzoek te doen naar Broek en zijn inwoners. Hij koos de periode 1620-1810, waarin onze voorouders in 'De Republiek der Verenigde Nederlanden' woonden.

Welke periode hij zelf het interessantst vindt? Ruud Louw kiest de tweede helft van de zeventiende eeuw, toen veel Broekers de zee op gingen. "Aan de handel met de landen aan de Oostzee heeft Holland zijn rijkdom te danken," zegt hij.

We spreken Ruud Louw in het Waterlands Archief in Purmerend waarin hij dagen, maanden, jaren bronnenonderzoek heeft gedaan. Resultaat: het boek, in vier vuistdikke delen, 'Broek in Waterland en zijn inwoners ten tijde van de Republiek' dat onlangs verscheen.

Zijn vader, zegt Ruud Louw, was ook geïnteresseerd in stamboomonderzoek. "Hij vond eens samen met een van mijn broers en mij in het archief in Haarlem in één dag de stamboom van de familie Louw vanaf 1645. Dat onderzoek deden we aan de hand van doop-, trouw- en begraafboeken."

Later deed Ruud in zijn eentje onderzoek naar zijn familie in Watergang en Landsmeer. Eerst in zijn vrije tijd - hij werkte bij het ministerie van onderwijs en aan de Universiteit Leiden - en sinds zijn pensionering 'volop'. "Ik kwam zoveel interessante gegevens tegen; het zou jammer zijn daar niets mee te doen." Vandaar heel veel meer onderzoek dat resulteerde in zijn boek, in twee dikke banden: 'Wie was wie in Watergang' uit 2004 en bijna twintig jaar later het boek over Broek in Waterland, waar we het hier over hebben.

Het zeegat uit

Hoe kwamen, in de zeventiende eeuw, Broekers ertoe voor de scheepvaart te kiezen? In het boek van Louw lezen we, dat ze aanvankelijk voornamelijk akkerbouwer waren. De bodemverzakking door de ontginning van het veen bracht hen ertoe geleidelijk vee te gaan houden. Veeveelt was echter minder arbeidsintensief, dus was er minder werk in te vinden. Het schippersbestaan lonkte, al bracht het gevaren met zich mee en vond menig een zijn graf in zee.

Louw had het geluk dat de administratie van de zeevarendenbeurs in Broek in Waterland bewaard is gebleven. Voordat hij op reis ging sloot de zeeman in de zeevarendenbeurs een soort verzekering af zodat er, mocht hij onderweg het leven laten, voor zijn nabestaanden een uitkering was. "Er kon van alles misgaan," zegt Louw. "Kapers die een schip enterden, bemanning

Gezicht van Broek in 1812 van Antoine-Ignace Melling. De oudere man links met hand in vest de maire Harmen Bakker.

die gevangen werd genomen. Vanzelfsprekend kon een schip vergaan.”

Dankzij de zeevarendenbeurs, en vooral dankzij Ruud Louw die het allemaal uitzocht, kunnen we een schipper als Jacob Jansz Bootsman volgen. Deze voer met zijn schip De Bootsman vanaf het jaar 1646 veertig keer door de Sont, bijvoorbeeld met zout (een belangrijk conserveermiddel) en wijnazijn naar Koningsbergen en met tarwe, rogge en linnen terug naar Amsterdam. Of met haring, kaas, suiker, gember, peper en kramerij (allerlei kleine spulletjes) naar Stettin en terug naar Amsterdam met tarwe, rogge, wol en schapenvachten.

In oktober 1666 legt Bootsman f 1 in de zeevarendenbeurs in vanwege weer een reis naar Koningsbergen. Bootsman is, aldus de administratie van de zeevarendenbeurs, ‘met een schip uit het Vlie geseijlt na Coningsbergen, en nooit tijding van hem bekomen, daar waren onder anderen op dat schip.... zijn broeder Klaas Jansz Bootsman’.

Ingewikkeld karwei

In het eerste van de vier delen over Broek in Waterland schrijft Ruud Louw over de geschiedenis van het dorp, de mensen, de huizen en de bewoners ervan, de landerijen (zoals De Woudweren) en de overheden (o.a. de vroedschap). Halfweg begint hij met de stambomen van Broekers in de zeventiende en achttiende eeuw. Daarmee gaat hij door in de volgende drie delen.

Vóór 1811 was het naamrecht ongeschreven recht. Ouders konden voor hun kinderen de achternaam kiezen van de vader of de moeder of zelfs van een overgrootvader. Dit kon per kind verschillen; het uitzoeken van stambomen was in de periode die Louw behandelt dus een extra ingewikkeld karwei. “Neem de familie Ros,” zegt hij, “waarvan een telg bakker werd - die vervolgens Bakker ging heten. Dan moet je dus in de bronnen bij zowel Ros als Bakker zoeken.”

Ook het feit dat tweede en derde huwelijken ‘geen uitzondering waren’, maakte van het stamboonderzoek een flinke uitdaging. “Veel vrouwen stierven in het kraambed; dan zocht de weduwnaar al gauw een andere partner. Het aantal kinderen dat de volwassen leeftijd niet haalde, was groot.”

Toch hoeven wij ons over onze voorouders ten tijde van de Republiek geen grote zorgen te maken. Louw: “Het was geen vetpot, maar de Broekers kwamen niet om van de honger. Je had het diaconaat, de kerk en de armenvoogden die te hulp schoten. Soms echter waren mensen ten einde raad, zoals Klaas Kalf die palen van de Waterlandse Zeedijk stal. Wie een misdrijf beging, werd gebrandmerkt en daarna verbannen.” Klaas Kalf werd opgehangen.

Hanneke de Wit

Mr. dr. R.G. Louw heeft ‘Broek in Waterland en zijn inwoners ten tijde van de Republiek’ in eigen beheer uitgegeven. U kunt de boeken inzien, lezen en bestuderen in het Waterlands Archief in Purmerend. Zijn er tien belangstellenden (of meer) die het boek tegen de kostprijs, van 150 euro, willen kopen, dan zal de schrijver een tweede druk laten uitvoeren. Meldt u via e-mail: r.g.louw@kpnplanet.nl

Het Havenrak met rechts de Broeker kerk en links het vermaarde stenen huis met de vier schoorstenen aan De Erven (nu nr 32). Dit was het 'echte' beroemde huis- doorgaans wordt het pand aan De Erven 10 zo aangeduid. In 1792 erfde Harmen Bakker het huis van zijn in dat jaar overleden moeder. De afdruk, van een koperplaat, dateert van 1835.

Harmen Bakker ontving Napoleon thuis aan De Erven. Beloning: hij werd ridder van het Légion d'Honneur.

Op het prachtige schilderij dat de voorpagina siert van dit boekje, ziet u (waarschijnlijk) Harmen Bakker. We komen hem tegen op pagina 1311 in deel 3 van 'Broek in Waterland en zijn inwoners ten tijde van de Republiek' van Ruud Louw. Jan Wolter Niemeijer schreef over hem in zijn boek 'De grafzerken in de kerk van Broek in Waterland'.

'Hier is begraven Harmen Bakker gebooren 17 October Ao 1754/gestorven 12 Juny Ao 1821 alsmede desselfs huysvrouw Maritje Ploeger geboren 11 Maart Ao 1750 gestorven 12 December Ao 1815' lezen we op de grafzerk van Harmen Bakker en Maritje Ploeger in de Broeker Kerk.

Niemeijer: 'Als zoon van Jan Baltusz Bakker en zijn derde echtgenote Hillegond Duijts groeide Harmen Bakker op in 'het vermaarde steenen hujs aan De Erven'. Nog geen twintig trouwde hij met de iets oudere Maritje Ploeger, dochter van de zeer welgestelde Claas Ploeger, koopman en assuradeur. Dat vak zou Harmen Bakker ook zelf aanvankelijk uitoefenen, maar in 1778 werd hij lid van de Vroedschap, in de Franse tijd maire en daarna burgemeester van Broek. Hoewel gedoodverfd als een Oranje- en Engels gezinde miljonair die uitgesproken anti-Frans was, ontving hij in 1811 Napoleon in het dorp en zelfs bij zich thuis, wat door de keizer beloond werd met een benoeming tot ridder van het Légion d'Honneur.

Dat was blijkbaar geen beletsel om hem ook onder koning Willem I als hoofd der gemeente aan te stellen en hem te benoemen in de Vergadering van Notabelen ter beoordeling van de grondwet.

Bovendien genoot hij in 1814 de eer zowel de Oranjevorsten als de Russische Tsaar te ontvangen in het grote stenen huis dat intussen zijn eigendom was geworden. Van die vorstelijke bezoeken stelde Bakker zelf verslagen op.

Op 1 mei 1817 legde Harmen Bakker zijn burgemeestersambt neer, maar werd op dezelfde dag benoemd tot Schout, een functie die hij tot zijn dood vervulde.

Het gerucht gaat dat Napoleon deze ketting aan de dochter van burgemeester Harmen Bakker heeft gegeven. Dat zou zijn gebeurd toen hij in 1811 het 'stenen huis' van Bakker aan De Erven bezocht. De hanger bestaat uit een kern met een achter glas zichtbare haarlok en een rijk versierde filigrain omringing.

'Deze stakkers verkochten zeep, veters, kammen, garen en band. Armoe troef'

'Mooie Marietje, Oepie, Deessie, marskramer Japie Schaap, zoon van Japie de Jood die wekelijks de beenderen bij de slagers kwam halen - dat waren zo de vaste bedelaars die Broek in Waterland bezochten. Een van de jongens, later een bekend ingenieur, pestte Japie, gooide zijn marsje op de grond en schold hem uit. De schoolmeester liet hem, bij zich thuis aan het Kerkplein, na schooltijd strafregels schrijven en droeg hem op de schade te vergoeden.'

We lezen het in 'Mijn jeugd in Broek in Waterland 1890-1916' van Nelly Rümke-Bakker. Ze was de in 1889 geboren dochter van dokter Bakker, de vermaarde huisarts die zich in 'de barre winter van 1890' met zijn vrouw en met Nelly aan De Erven in Broek in Waterland had gevestigd.

'Die arme mensen aten meestal hun brood op de bank die rondom de pleinboom stond (en staat), zo midden op het pleintje voor de pastorie. Verder waren er rondom de kerk veel lindebomen, en op het grote plein rondom ook. In het midden was de grote regenbak, die het water kreeg van het kerkdak.

De marskramers liepen heel Waterland door om een kleinigheid te verdienen. Een bekende figuur was ook Trompetter. Mijn vader liet hem weleens meevaren uit Zuiderwoude, Uitdam of Holysloot. Het aantal zegeningen dat hij dan ontving was groot. Deze stakkers verkochten zeep, veters, kammen, garen en band. Armoe troef.'

Nelly Bakker behandelt tal van onderwerpen, bijvoorbeeld ook de watervoorziening. De waterleiding werd in Broek pas laat aangelegd (in 1924). Velen vonden het helemaal niet prettig: men had toch water van het dak? Dat was gratis! De grotere huizen hadden een regenwaterbak in de grond, sommige hadden een pomp in de keuken. Bij anderen stond de bak buiten of in de keuken. Men moest dan een luik opentrekken zoals bij een kelder (het kwam voor dat iemand in zo'n bak is gevallen.)

Zomers was er geregeld watergebrek. Eerst mocht men dan zoveel water uit de kerkbak halen als men wilde. Van de Jaagweg kwam men bijvoorbeeld met een karretje met melkemmers. Bleef het langer droog, dan mocht alleen een juk met twee emmers water gehaald worden. Dat was natuurlijk vrij moeilijk, de was kon niet gedaan worden, bladgroenten niet gespoeld en voor poedelen was weinig water beschikbaar'. Nelly dacht later nog vaak terug aan de waterschaarste. 'Die is nu niet meer in te denken, men plentst maar raak en verspilt massa's water.'

De oude zwerver

't Was Maandagmorgen in de rechtszaal. Strompelend, met steun van een stok klom de beschuldigde de trap op, die uit de cel naar de rechtszaal leidt. De oude moest zich verantwoorden, omdat hij gezondigd had tegen de wetten die de heeren in Den Haag gemaakt hebben, om te bereiken dat alles ordelijk in ons maatschappelijk leven gaat. Zijn misdaad was, dat hij zonder middel van bestaan gezworven had. Dus landlooperij.

De veldwachter van Broek in Waterland heeft zelfs gezien, - hij vertelde dat om het bewijs te volmaken - dat hij eenige nachten in het hooi geslapen heeft. Zoo iets komt in een goed geordende maatschappij niet te pas. De oude vertelde dat hij pas 58 jaar is. Toch kan hij niet meer werken. Zonder familie, zonder vriend, staat hij als een eenling op de wereld. "Nog nooit heb ik gebedeld, maar nu zag ik geen uitkomst meer. Daarom ben ik naar Broek in Waterland gegaan, want dat is mijn geboorteplaats. Driemaal heb ik den burgemeester gevraagd of hij gunstig over me denken wou en een plaatsje voor mij maken in het armenhuis. Maar het heeft niet geholpen....Om van mij af te komen heeft de veldwachter me bekeurd wegens landlooperij...". De stem van het oudje smoorde weg in een zucht.

Als deskundige werd een dokter uit het Huis van Bewaring gehoord. Hij verzekerde dat de beklagde tot geen enkelen arbeid in staat is. Bij de minste krachtsinspanning trillen zijn armen en beenen zoo hevig, dat hij onmiddellijk het werk moet opgeven. President : Waarom ben je indertijd weggelopen uit het armenhuis te Aalsmeer? Beklaagde : ik ben niet weggelopen, maar weggejaagd, omdat ik aan den huisvader nog om een lepeltje vet op mijn eten vroeg... 't Openbaar Ministerie betreurde het, dat er in ons land geen inrichting is waarin beklagde opgenomen kan worden. Officieel heeft de rechtbank daarmee evenwel niet te maken. De wet verbiedt landlooperij en als dat feit gepleegd wordt, moet de rechter straffen. Nu de dokter verklaart dat de beklagde niet in staat is om te werken, mag hij niet naar een rijksinrichting gestuurd worden. 't Eenige is - zoo besloot de Officier van Justitie - een hechtenisstraf, bijvoorbeeld van drie dagen op te leggen. Beklaagde : Ik zit al 37 dagen in voorloopige hechtenis, nu weer 3 dagen daarbij... Wat heb ik toch gedaan?... De president deelde mede, dat de rechtbank over 8 dagen uitspraak zal doen.

Bron: Haarlem's Dagblad, 26 Oktober 1920

Slechte weg

Broek in Waterland. Was de weg langs de vaart der Zes N.-H. steden van Broek tot Schouw voor den watersnood zeer goed berijdbaar voor fietsen en automobielen, na die ramp is hij, hoewel er zeer veel aan ten koste werd gelegd, nog altijd zeer slecht. De keislag, welke zich loswerkt, is een groote vijand van de banden van bovengenoemde voertuigen. Men kan dan ook dikwijls waarnemen, dat de banden daardoor defect raken. Vele fietsrijders, die van Monnikendam of Broek naar Amsterdam moeten, rijden daarom over Zunderdorp en Nieuwendam, welke weg voor fietsers belangrijk beter is, doch voor automobielen is deze wel wat smal. Het is daarom te hopen, dat en de besturen der gemeenten, waarin de weg ligt en het bestuur der A.N.W.B. pogingen zullen aanwenden om bedoelden weg eens flink onder handen te nemen. Zeer zeker zullen zij daarmede een grooten dienst bewijzen aan bestuurders der vele auto's die hier dagelijks passeeren en een nog groter aantal fietsers, dat zich langs den weg beweegt.

Bron: Provinciale Noordhollandsche Courant 7 juli 1920

'Die peren waren helemaal niet te eten. Keihard waren ze'

"De lagere school. Hoe die tijd was? Een drama. Het moet in 1943 zijn geweest dat de Duitsers onze school aan het Roomeinde vorderden. Achter het huis aan het Kerkplein op de hoek Keerngouw zat destijds een feestzaal. Daar kregen we les, allemaal bij elkaar in één ruimte, van een juf, van meester Veer en van meester Smit," vertelt Tiny Steur-Bijl.

We spreken mevrouw Steur thuis in Monnickendam, waar ze woont sinds ze als 22-jarige trouwde met Cees Steur, garagehouder aan het Noordeinde. Ze had hem ontmoet bij Bouwes, een restaurant op de hoek van het Havenrak, waar om de veertien dagen dansavonden werden georganiseerd. Tiny is van 1933; ze woonde met haar zusjes Stien en An aan Eilandweg 5 in Broek in Waterland. Hun ouders, Thomas Bijl en Cathrien Kwantes, hadden er een bakkerszaak.

"In die toneelzaal achter het Kerkplein was er van alles niks," gaat Tiny verder. "We hadden vreemd papier, waarop je met goed fatsoen niet kon schrijven; er bleven stukjes vel aan je pen hangen en je maakte vlekken. Later kregen we een leitje met een griffel, maar die brak altijd. Op het podium zaten twee klassen, in de zaal zat een groep aan de ene en een groep aan de andere kant. Het was rom-

Twee zittende heren. Rechts Thomas Bijl sr.

Cathrien Bijl-Kwantes.

melig: stel u maar voor dat één groep de tafels moest opdreunen en de andere groep taalles had."

Doodeng

Tiny begon haar schoolcarrière op de kleuterschool bij juffrouw Tromp aan de Laan. "Als klein kind vond je de sinterklaastijd daar doodeng. In het plafond van de klas was namelijk een luikje waar zogenaamd Sinterklaas achter zat, die ons in de gaten hield. Op 5 december viel er een zak snoep door dat luik, leuk, maar intussen was je flink bang geweest."

"Wij kinderen speelden altijd buiten, het liefst haalde je kattenkwaad uit. Met de jongens - Adrie Beunder wiens vader een ijscokar had, Piet Ruiterman, Jaap van Ammers van de slagerij. Met de meisjes, zoals Jannie Bouwes, gingen we touwtje-springen, knikkeren en tolleren."

Bakker Bijl.

"Kattenkwaad? Ja, we klommen bij Bark aan de Noordmeerweg, die een boomgaard had, in een perenboom. Rustig ging Bark op een stoeltje onder de boom zitten wachten tot we eruit klommen, want dan zwaaide er wat. Och, die peren waren helemaal niet te eten, keihard waren ze."

Of we gingen als we uit catechisatie, de godsdienstles in de Leerkamer kwamen, naar het grote huis van Jan Meppen achter de kerk. Daar stopten we een speld in de stopverf rond het raam; aan die speld zat een draad met aan het eind een kraal, waarmee we tegen het raam tikten. Moest je op tijd wegwezen, want Meppen kwam achter je aan."

Opbollend brooddeeg

Tiny Bijl was ongeveer zestien jaar toen ze haar school in Amsterdam moest verlaten omdat haar moeder ernstig ziek was. Haar zusjes waren het huis al uit; Tiny zou in de winkel en de bakkerij gaan helpen. 's Morgens

De tram bij de bakkerswinkel Eilandweg hoek Zuideinde..

Thomas Bijl en Cathrien Kwantes.

bakte Thomas Bijl brood, 's middags zette hij zich aan koek en taart. Zijn dochter vertelt wat voor ingewikkeld proces het brooddeeg ondergaat - opbollen, laten rijzen, pletten, precies op het gram af nauwkeurig wegen - voordat het in het bakblik ligt.

Konden alle Broekers eind jaren veertig, begin jaren vijftig, wel brood betalen? "In de veenderij," antwoordt Tiny, "was het in de winter, als geen turf kon worden gestoken, armoede troef. We verkochten het brood op de pof; in de lente, als er weer werk was, werd het keurig betaald."

Koek en taartjes waren, veel meer dan tegenwoordig, een speciale traktatie, voorbehouden aan verjaardagen en andere feestdagen. Tiny: "Op zaterdag werden gebakjes gekocht voor zondag bij de koffie: tompoezen, marsepeingebak, soezen en cake die was opgevrolijkt met crème. Goed gebak: we hadden ook klandizie uit Zuiderwoude en Monnickendam."

Stoomboot aan Jaagweg en gesloopte huizen links ervan.

Tramhalte aan huis

Toen Tiny klein was, was de provinciale weg N 247 er nog niet: het dorp was één geheel. Bakkerij Bijl, winkel en woning zaten op een mooi punt, hoewel: de tram reed er rakelings langs. "En die stopte ook nog eens vlak voor ons huis." (Het loketje waar je kaartjes kocht, kunt u nog zien in de voorgevel van de vroegere wachtruimte aan Eilandweg 3).

Ook de 'vreemdelingenboot' met dagjesmensen stopte vlakbij, aan de overkant van het water. "Meneer Van Trig, de baas van de boot, belde ons onderweg op om te laten weten dat er zus of zoveel mensen aan boord waren, die een lunch wilden bestellen. Daar zorgden wij dan voor."

De toeristen stapten in Broek uit om de kaasboerderijen van Bruijn en Wiedemeijer te bezoeken. Daarna voer de boot naar Monnickendam en vervolgens naar Volendam, vanwaar de 'vreemdelingen' met de tram terugkeerden naar Amsterdam. In Volendam pakte de boot nieuwe toeristen op.

Thomas Bijl verkocht zijn zaak in 1954 aan collega bakker Lust uit Uitdam. Tiny: "Mijn ouders gingen in het huis naast de bakkerij wonen, aan het Zuideinde. Bakker Lust ging in de bakkerij en de winkel aan de slag.

Hanneke de Wit

Amandelkoekjes op schaaltes in een vitrine

Lies Dobber-van Dieren interviewde jarenlang voor de Seniorenpost mensen die vertelden over oude beroepen en bedrijven in Broek in Waterland. Voor aflevering 47 van december 2004 sprak ze met Tiny Steur-Bijl over de bakkerij en winkel van haar ouders aan Eilandweg 5 (hoek Zuideinde). Ze kreeg alles te horen over duivenkaters, Arnhemse meisjes en amandelkoekjes op schaaltes in een vitrine. Met goedvinden van Lies Dobber vindt u hieronder delen uit haar interview met Tiny Steur.

Thomas Bijl sr. zat al in de negentiende eeuw als bakker aan de Eilandweg 5. In 1891 werd Thomas jr. geboren. Hij ging naar de koks- en banketbakkersschool in Amsterdam. In 1917 nam hij met zijn vrouw Cathrien Kwantes het bakkersbedrijf van zijn vader over.

Het oude pand, helemaal van hout, is rond 1920 drastisch verbouwd. Woonhuis en winkel werden in steen opgetrokken. De winkel kreeg fraaie tegels langs de binnenmuren, er kwamen grote glazen vitrines en een nieuwe, grotere oven.

Bijl was vanzelfsprekend 'warme' bakker: alle brood en banket werd in de eigen bakkerij gebakken. Het assortiment was enorm. Zo kon je kiezen uit wit, bruin, casino, krenten- en roggebrood en kadetjes. Beroemd waren de duivenkaters die hier Bijlkaters heetten en over het hele land werden verstuurd.

Grote blauwe trommels

De koekjes werden verkocht uit grote blauwe trommels waarop in gouden letters stond wat erin zat: Arnhemse meisjes, Goudse moppen, kattentongen en allerhande (zandgebak). Een eervolle plaats was ingeruimd voor de amandelkoekjes, die op schaaltes in een vitrine lagen en per ons werden verkocht. Zo was er het paleisbanket, gemaakt van amandelspijs met jam en een streep knalroze fondant, 'geplakt' op ouwel tegen het kleven. In de toonbankvitrine zag je chocoladerepen en bonbons van Droste, Tjoklat, Bensdorp en Van Houten.

De maand december gaf vanzelfsprekend veel extra drukte. Er werd een prachtige Sint Nicolaastafel ingericht, die veel bekijks trok.

Ook nu was alles zelf gebakken: pepernoten, speculaas, taai-taai, banketletters en -kransen. Zelfgebakken: dat gold natuurlijk ook voor de appel- en oliebolletjes en de saucijzenbroodjes die het jaar afsloten.

De O.L. School aan het Roomeinde met meester Schoemaker als hoofdonderwijzer.

Schooluitje

Broek in Waterland. De vorige week hebben de naimeisjes onder leiding harer onderwijzeres Mej. Overdiep een uitstapje gemaakt naar Wijk aan Zee. Des morgens per eerste tram vertrokken ze en kwamen 's avonds met de laatste terug., na een zeer gezellige en prettige dagje aan het Noordzeestrand te hebben doorgebracht. Donderdagmorgen gingen de leerlingen der hoogste klassen van de O.L.S. onder geleide hunner onderwijzers en onderwijzeres, bijgestaan door onzen rustenden geneesheer dr. Bakker, naar Bergen. Ook zij gingen per eerste tram naar Amsterdam, en verder per spoor naar Bergen. De terugreis werd van Alkmaar geheel per N.-H. tram gemaakt.

Bron: Goedkoope Purmerender Courant, 27 juli 1920

Noord-Holland zonder molens!

Broek in Waterland. Uit Waterland schrijft men: In den Broekermeerpolder, nabij Broek in Waterland, werd het vorige jaar een watermolen gesloopt en door eenen motor-bemaling vervangen. Thans heeft het bestuur van dien polder ook den anderen molen doen sloopen. In den Monnikenmeerpolder, nabij Monnikendam, heeft men den watermolen van zijne wicken beroofd en in den romp van den molen een motor geplaatst. Ook zullen de beide watermolens van den polder Katwoude eerstdaags worden vervangen door twee motorinrichtingen. Tegenover de vele buitenlanders, die elken zomer Waterland bezoeken en die juist in de molens deze landstreek altijd een bijzondere aantrekkelijkheid vinden, is dat verdwijnen en ontsieren onzer molens zeker te betreuren.

Bron: Schuitemakers Purmerender Courant, 23 augustus 1911

Foto: Anneke de Haan

***Historische Vereniging Broek in Waterland
wenst alle medewerkers en leden
gezellige kerstdagen en een
opbouwend en gezond 2024!***

Historische
Vereniging Broek
in Waterland